

НЕЗАВИСИМА МАКЕДОНИЯ

В-къ „НЕЗАВИСИМА МАКЕДОНИЯ“

ИЗЛИЗА СЕДМИЧНО

Адресъ: „НЕЗАВИСИМА МАКЕДОНИЯ“ — София
ул. „Стефанъ Каралджа“ 7. Телефонъ 1719

АБОНАМЕНТЪ:

Годишно за България 120 полугодишно — 60 лв.
За Америка 2 л. за останалитѣ държави 200 лева.

За обявления се плаща по 2 л. на кв. см.

Димитър Атанасов Думбалаков

като македонски революционер

Политико-обществената дейност на този именит македонски деец, колкото интересна и високо-поучител-

на да е тя за подрастващата генерация особено за днешните усилни аръмене, които съ такъва нравствена мжка пръживяваме, ние нъмаме нито време, нито възможност да разгледаме обстойно днесъ, Това ще сторимъ при другъ подходящъ случай. За сега ще се задоволимъ да обрисуваме предъ македонското общество и българското племе *крупната фигура на Димитър Атанасов Думбалаков*, каквато тя се е очертала въ нашето съзнание и прѣдѣлка като *македонски революционер*. Заемащъ по безспоренъ начинъ заслуга и достоинство, видно мѣсто въ македонското освободително движение. Последното не веднажъ е прѣдизвикало у изтерзания македонски народъ възторга и адмирацията му спрѣмо беззаветното преданитѣ *апостоли-революционери*, които сложиха свята буйна глава за милъ роденъ край и чието име е вече *легион*! Изъ между тѣхъ, обаче, името на *Димитър Атанасов Думбалаков* ще се носи отъ уста въ уста като *легенда*, напомвайки на грядущитѣ поколения *приказното време* на македонскитѣ революционери, *уцѣлва* историята на поробенитѣ народи! Защото по своя високъ нравственъ ликъ, по широкия си политически мирогледъ, по

своята всестранна ерудиция и по беззаветната си прѣданностъ и себеприцание къмъ правата и свѣта македонска кауза, *Димитър Атанасов Думбалаков* за дълго време още ще бжде соченъ на младитѣ македонска и българска генерации като достоенъ примѣръ за подражание!

Още отъ ранна възраст *Димитър* прие своето *революционно кръщение*. Роденъ е на 21 мартъ 1872 год., въ сния бурни времена, когато българския народъ проявяваше титанически тѣ си усилия за отхвърлянето на непоносимото робско брѣме. А родното му село Сухо, кацнало въ красивото и дивно подножие на Суха планина, въ самия салкирически полуостровъ, уединено въ своята самобитностъ, далечъ отъ свѣтовнитѣ пжтища, то е останало и до днесъ единственото село отъ цѣлата Лжгадинска околия, което е запазило, като „свѣта светихъ“, *чистия старобългарски езикъ съ неговитѣ нрави и обичаи*! Усилията на Фенеръ, подпомогнатъ и отъ турскитѣ власти въз основа на Хамидовия принципъ „раздѣляй и владей“, за унищожението на българщината въ тоя край, не веднажъ сж се разбивали отъ *народностното самосъзнание* на Суховчени, крѣпено главно, отъ патриотичното сѣмейство *Думбалакови*. При отстояването на вѣрскитѣ и народностни права на своитѣ съселени, това сѣмейство, което е било едно отъ най-виднитѣ и най-богатитѣ, е дало безбройни материални и човѣшки жертви, изъ между които видно мѣсто заема все-

общо уважавания отъ съселениятѣ си *Трандафил Думбалаковъ*, известния на времето си Солунски адвокатъ, чи чо на Димитъръ. Изключително на неговитѣ непрѣстанны грижи и старания се дължи манифестацията на Суховчени за отварянето на българско училище въ това село, считано до тогава за гръцка твърдина, върху която патриаршията възлагаше своитѣ надежди за насаждането елинската култура не само въ Сухо, но и въ цѣлата Лжгадинска околия. Упоритостта, която тоя *редкъ* българинъ прояви въ тоя случай съставлявае на времето си цѣло събитие, което не можеше да не прѣдизвика у народнитѣ врагове желанието да прѣмахнатъ *виновника* на буйното проявяване на българския националенъ духъ въ тази южна покрайнина на робска Македония. Тѣ не закъснѣха да привѣдатъ въ изпълнение пълнената си замисль. Защото за тая цѣль тѣ лесно можахъ, съ цѣната на изобилното гръцко злато, да намѣрятъ послушни орждия. *Трандафил Думбалаковъ* стана изкупителна жертва на *българското народностно самосъзнание*, което постепенно взе да овладѣва души тѣ и сърцата на неговитѣ съселени. Последнитѣ, въ знакъ на националенъ протестъ, отказвахъ слѣдъ това да изпращатъ дѣцата си въ гръцкото училище.

Първъ напусна това училище *Димитър*. Неговия примѣръ зарези съкла-сницитѣ му отъ шестото отдѣление, а слѣдъ тѣхъ и ония отъ по-долнитѣ отдѣления. Гръцкото училище посте-

пенно се опразваше, докато то остана да бжде посещавано само отъ син-сѣтѣ на нѣколцина продажници ре-негати, скжпо платени орждия на безогледнитѣ фанариоти.

Слѣдъ напускането на родното село, Димитъръ замина за Солунъ да продължи образованието си. Той биде веднага приетъ въ първия класъ на тамошната българска гимназия, която се славеше тогава съ заслугата да бжде третирана като разсадница на оня борчески националенъ духъ, който по-сетне разтърси изъ дълно вѣковната Отоманска империя. Въ контактъ съ предопредѣленитѣ отъ съдбата бждещи водачи на македонския народъ *безсмъртния Гоце Дѣлчевъ и знаменития Борисъ Сарафовъ*, буйния и не-въздържанъ темпераментъ на *Димитър* почва да улгва постепенно и вслушвайки се въ полезни тѣ съвети на тѣзи двама свои именити съкласници у него се заражда вече още тогава щастливата идея, да получи онова во-енно възпитание и подготовка, което би му дало, при стечението на обстоятелствата, всичката възможностъ да послужи за назидателенъ примѣръ на своитѣ врѣстници, *какъ може и какъ трѣбва да се мръ въ името на най-свѣтата и права кауза, каквато, безспорно, си остана и до днесъ македонската кауза*.

Въ изпълняване на тази си мечта, току-що завършилъ V-и класъ на Солунската гимназия, той, ведно съ другитѣ си Борисъ и Гоце, последвани по-сетне и отъ други македончета,

тѣхни съврѣстници, се отзовава въ България, за да постигне въ Военното училище. Слѣдъ тригодишното си прѣстояване въ това училище, получилъ солидно военно възпитание, което закали въ него заложбитѣ на бждещия македонски революционеръ, на 2 августъ 1894 година той бива произведенъ въ първи офицерски чинъ, съ назначение въ IV коненъ полкъ въ гр. Ямболъ.

Димитъръ не бѣ карьеристъ. Вѣрно е, че той чисто и просто, бѣ влюбенъ въ кавалерийското дѣло. Послѣданото допаднаше напълно съ неговия темпераментъ и на страстното му желание да бжде измежду първитѣ вѣдаци, съ каквито да тогава българската конница още не бѣ се сдобила. И нее го виждаме непрестенно да работи върху себе си, готвейки се да вземе активно участие въ първитѣ конни надбѣгвания прѣзъ лѣтото на 1901 година. *Първата награда*, която той спечели при тоя първи по рода си коненъ спортъ, бѣ резултатъ на непреклонната воля и на силниятъ характеръ на *вървания въ собственитѣ си сили* младъ кавалерийски подпоручикъ, гигантския ръстъ и гордото чело на който още тогава го сочеха като предопределенъ отъ съдбата *македонски революционеръ*, какъвто той не закъсне да се прояви. Той бѣ кавалеристъ до толкова, доколкото то-ва бѣ нужно да закали у него заложбитѣ на бждащия македонски дѣецъ и да затвърди крѣпката му вѣра

въ щастливия завършек на току-що зараждащото се освободително движение. Тази въра не го напустила нито за моментъ въпреки странните превратности на капризната съдба, която не веднажъ постави на изпитание върата на неговите съвръшеници въ изхода на гигантската борба, която братя, робъ бѣ вече поделъ за скъсването на робските вериги. Къ зармениа животъ допринесе твърдъ много за култивирания у него оня духъ на *строга, но разумна дисциплина*, който всѣкога е съставлявалъ *предпоставката* за всѣка обществена организация, която си е поставила за задача освободението на единъ народъ. И тукъ, въ задушливата атмосфера на казармата и конюшната той можа да *предвкуси* волно задимената обстановка на бѣдация *македонски войвода*, намѣрилъ братски подслонъ въ кошарата и търлото на съотечествения си планинецъ, неизмѣнния и върния съпътникъ на неговите *ангели-хранители*, македонските четници! А контакта му съ наивните, но прѣдани нему войници, създаде у него оная *бащинска обичъ и другарски обноси*, които цѣнни качества му спечелиха по-сетне всеобщото почитание и привързаността на македонските legioneri.

Такъвъ бѣ *Димитръ* и като офи-

церъ и като *войвода*. Такъвъ си остана той и до послѣдния миментъ на трагичния, но сласенъ край на земния му животъ!

* * *

Военната служба не бъркаше ни най-малко на младия кавалиристъ не прѣстанно да копѣе за милия му роденъ край. Завѣта му мечта да види отново града на светитѣ братя Кирилъ и Методи, дѣто той израстна съ буря въ душата, очакваща само сгодения моментъ да се изсипе съ стихийна мощъ върху враговетѣ на изтерзаната му родина, не закъсне да се реализира. Използувайки смъртта на баща си, прѣзъ есенъта на 1894 година, той получи разрѣшение отъ Цариградъ да посѣти Солунъ и то съ военната си форма. Това бѣ лелѣяна мечта на *Димитръ*, който бѣ щастливъ да стѣпи *първъ* въ робска Македония съ красивата офицерска форма на Ямболския коненъ полкъ. Зеленото сукно на офицерския му мундиръ какъ омайно хармонираше съ прѣзремената златна ладунка и черния астраганенъ калпакъ! А тоя дивенъ ансамблъ какъ щастливо се съчетаваше съ стройната изопната снага на левента подпоручикъ, къмъ която така щастливо се прилепѣха синитѣ панталони и лаченитѣ ботуши, съ звѣнливитѣ шпори! Това най-добъръ

можеха да ни нажатъ тогава ония зависливи женски погледи, които така свенливо се навеждаха предъ можщата фигура на *Димитръ* да се отдава на чувственитѣ копнежи на неговитѣ изгори, когато мисльта му хвърчеше далечъ прѣзъ върхове и долини, за да се спре прѣдъ омайния просторъ на легендарното македонско пристанище, дѣто можеше да се надиша до насита съ чистия въздухъ на родната страна!

Още е пресенъ спомена отъ срещата ми съ *Димитръ* въ Военното училище, дѣто той, преди да замине за Солунъ, доде да навести лишушиятъ настояшитѣ редове и съвипусницитѣ ми, между които бѣ и *великия Гоце*. Облѣкалъ парадния си мундиръ, изпачилъ гърди, вирналь глава, хвърляйки мълненоосни погледи на окръжающитѣ го юнкери македончета сияющъ отъ щастливия случай да се почувствува отново въ средата на сънародницитѣ си, съ които го свързватъ споменигѣ на дѣтскитѣ и юношески врѣмена, *Димитръ* бѣ въ екстазъ отъ мечтата, която прѣдстоеше да се осъществи. „*Кждѣ така, Митко?*“ — го запитахъ машинално? — „*Не знаешъ ли? Въ Солунъ, да видятъ гъркулята и манафитъ, какво сме ние, българитѣ!*“

И така силно ме прегърна той тогава, че и сега, като че ли, чувствувамъ топлината на самоувърнеността му въ силата и мощта на *българския националенъ духъ*, който по-сетне създаде *великана Димитръ*! Никога нѣма да забравя лаконическия му отговоръ: „*Смнявашъ ли се?*“, който ми пришепна на той по обичайния си маниеръ, когато му отправихъ запитването: „*Изглежда, че ти се иска съ единъ замахъ да пропъдишъ въ дното на земята ония които скверниятъ родното ти жилище!*“ Едвамъ днесъ, следъ *тридесетъ* годишна обществена дѣйностъ, можахъ да проумѣя дълбокия смисълъ на неговия духовитъ отговоръ. Защото, дѣйствително, македонското освободително движение може да израстне въ съзнанието и прѣценката на съвременницитѣ ни като нравствена сила, която все повече притеглява симпатитѣ и състраданията на плеадата добродетели на македонската кауза, благодарение на такива *самоотвержения и самонадѣющи* се македонски общественици и дѣатели, какъвто бѣ *Димитъръ Атанасовъ Думбаликовъ*.

* * *

Единъ мѣсець само той прѣкара въ Солунъ и въ родното ви село. Но то стигаше, за да се стоплятъ сърцата на сънародницитѣ му, на които той

остави неизгладими отлични впечатления съ интимнитѣ си и дружелюбни обноси, подслани съ приятнитѣ му бесѣди за светли и надежни бѣднини! Славата му се носеше изъ цѣла Македония. Присѣствието на *български офицеръ въ „страната на вѣнцитъ слъзи и страдания“* бѣ тогава цѣло събитие. Отъ най-затѣнитѣ краища се отправяха любопитнитѣ запитвания за прѣдставителъ на онова *българско войство*, което олицетворяваше надеждата на братя робъ! Въ непосредствения си контактъ съ *мъченика-народъ* и въ тайнственитѣ си свѣждания съ основателитѣ на *вътрѣшната революционна организация, ненадминатитѣ* великани *Дане Груевъ и Пере Тошевъ*, се оформи окончателно той като *македонски революционеръ*!

Първата му грижа, следъ завръщането си въ Ямболъ, бѣ да отпочне оная системна и методична подготовка на млади и надеждни сили за прѣдстоящата борба, при която подготовката само мечтае да се създадатъ, на бърза рѣчка *кадритѣ* на *първото македонско въстание* прѣзъ лѣтото на 1895 година. А безъ тѣзи кадри, това послѣдното не би могло да реализира и ония *минимални резултати*, които развиха безкоризнения и редѣкъ по своята почтеностъ и прѣданно тѣ къмъ освободителното дѣло македонски водачъ

Трайко Китанчевъ, председателя на Върховния Македонски Комитетъ, да предприеме едно *четническо нахлуване* въ Македония съ цѣль, да наложи на коварната дипломация поставянето на зелната маса македонския въпросъ.

Тѣкмо въ разгара на въстанието, ние виждаме *Димитръ* да крачи гордо изъ усонитѣ на легендарния Пиринъ, ведно съ незабравимия ми идеаленъ другаръ *Тома Давидовъ*, като *подпошва* въ четата на стария харемия *дѣдо Стою войвода*, И тамъ, надъ Доскатъ стихийно се излѣ набралата се въ душата на македонските четници гордостъ за злодеяния на дѣдитѣ на Доскатчани върху Батачени, като това село биде изцѣло опожарено и изравнено съ зем-та отъ *хърколатата чета* на дѣдо Стою, подъ което име тя е известна и сега.

Не въз оонизвеждаме миналото, въ свързки съ обществената дѣйностъ на *Димитръ Атанасовъ*, безъ да си задаваме специалната задача да обяснимъ перипетитѣ на тоя минало. Бѣдещия и торкъ, сигурно, ще си направимъ труда да хвърлимъ надлежната светлина върху не о. Нашата цѣль въ случая е по-скромна: да дадемъ вѣрна представа за *крупна роля*, която изигра *Димитръ* въ македонското освободително движение.

! (Слѣдва)

Димитъръ Атанасовъ Думбалаковъ

като македонски революционеръ

(Продължение отъ брой 73).

Първото македонско въстание, въ което и пишущия настоящитъ редове взе живо участие, не бѣ пуснало дълбоки корени въ македонското население. И заради това, то завърши неуспѣшно мисията си. Все таки, обаче, *отзвукъ* отъ него ние съзираме въ съживяването на революционната организация която се засили непосредствено слѣдъ това въстание, защото зовътъ за борба проникна и въ послѣдната македонска колиба. А това положение не можеше да не се отрази благотворно и върху състоянието на духоветъ у македонскитъ прокудени синове. Тѣ почнаха отново да се организиратъ: особено слѣдъ поемането ржководството на Македонския комитетъ отъ идейния ми сподвижникъ Борисъ Сарафовъ, въ комитета на ко-

гото изпълнявахъ секретарска длъжностъ. За дѣйността на тоя комитетъ нѣма да говоря, защото това е вънъ отъ рамкитъ на темата ми. При все това справедливостта ми налага да призная, че голѣмъ дѣлъ за гигантския ръстъ, който направи македонската емигрантска организация подъ водителството на Борисъ Сарафовъ и другаритъ му отъ Комитета. За една година надминаващъ стократно по духъ и стихийностъ общата съвкупностъ на всички предшествующи македонски организации и още ненадминатъ отъ последующитъ, се дължи, безспорно, на цѣлото съдѣйствие, преди всичко, на офицерскитъ освободителни братства, образувани по моя инициатива. А въ тия братства видна роля игра Димитръ.

Офицерскитъ освободителни братства подпомагаха материално и морално вътрѣшнитъ дѣйци, въ лицето на тѣхнитъ задгранични представители, Гоце Дѣлчевъ и Гйорче Петровъ. Между послѣднитъ и Върховния Македонски Комитетъ, подъ председателството на инженеръ Хр. Станишевъ, бѣха се създали нежелателни търкания, отиващи до отказъ на каквото и да е взаимно съдѣйствие. Революционната организация бѣше още въ своитъ пелени. Нейното задгранично представителство имаше належаща нужда отъ материалнитъ средства и моралната подкрепа на офицерскитъ освободителни братства, особено слѣдъ Винишката афера, когато трѣбваше да се обкчава участъта на плеадата работници, намѣрили прибѣжище въ братската страна. До създаването на комитета Сарафовъ, казаното задгранично представителство нееднократно е прибѣгвала до съдѣйствието на тѣзи братства, което въѣкога му се даваше съ оня възвишенъ идеализмъ, който и до днесъ съставлява отличителната черта на офицерската братствена корпора-

ция. Ломския клонъ на послѣдната се представяваше и ржководеше отъ душевнитъ другари Димитръ Атанасовъ и Борисъ Дранговъ. На тѣхната енергия и прѣданностъ къмъ дѣлото се дължи първенстващото положение на Ломското офицерско братство. Съ сжщата енергия и увлечение Димитръ съдѣйствува за създаването на подобни братства въ Шуменъ и Добричъ дѣто той бѣ назначенъ послѣдователно на служба въ 10-й коненъ полкъ, квартирующъ въ Шуменъ и въ 8-й Дивизионъ, който бѣ на гарнизонъ въ Добричъ. Въ послѣдния градъ бѣ тогава на служба и Петръ Дървинговъ, който, ведно съ Димитръ, изработиха ония инструкции за военната подготовка на македонскитъ революционери, които направиха прѣвратъ въ умоветъ на ржководнитъ фактори на вътрешната революционна организация, изненадани отъ практичнитъ указания на въпроснитъ инструктори за рационалното използване наличнитъ боеви сили на освободителното дѣло съ огледъ, при по-малко човѣшки и материални жертви да се постигнатъ

по-чувствителни резултати за разрѣшението на македонската кауза.

По-сѣтне, въ изпълнение на едно споразумѣние, постигнато прѣзъ пролѣтѣта на 1899 год. между горѣпоменатитъ представители на революционната организация и офицерскитъ освободителни братства, въ лицето на генералъ Цончевъ, Борисъ Сарафовъ и други тѣхни другари, включително моята скромна милостъ, когато настѣпи момента да се постави на чело на Върховния Македонски комитетъ споменатия генералъ, за да се даде възможностъ на Борисъ Сарафовъ и другаритъ му отъ комитета да се посветятъ на интензивната подготовка на революционната акция въ Македония, която се счете тогава за предстояща, сжщитъ тѣзи офицерски братства изпълниха добросъвѣстно тѣхния дългъ, подпомагайки македонския комитетъ, доколкото това бѣ по силитъ и възможността имъ.

* * *

Ние нѣма да се спираме сега върху причинитъ на разрива, който наскоро следъ това настѣпи между генералъ

Цончевъ и сподвижницитъ му отъ едната страна и Борисъ Сарафовъ и другаритъ му отъ друга. Това ще стоимъ при другъ случай. При все това дължимъ да подчертаемъ безспорния фактъ, че ако въ началото на разрива имаше извѣстно основание да се усъсимъ въ желанието на почтения генералъ да запази напълно самостоятелния характеръ на македонското освободително движение, което съмнение бѣ сжществения поводъ за скъсването на всѣко по-нагатышно сътрудничество между горнитъ двѣ групи, то по-късно ние нѣмахме сериозно основание да считаме, че му липсва желанието да дѣйствува съвършено независимо отъ тенденциитъ на българския политически барометръ. Така нарѣчения върховизмъ се заключава въ главно въ политическата концепция на генералъ Цончевъ и другаритъ му, какво политическитъ условия и обстоятелства, при които се развиваше тогава македонския въпросъ, налагаше на македонскитъ отговорни фактори форсирането на въстанието, презъ есенъта на 1902 год., което е

известно вече под името „Джумайското въстание“! Защото тѣ изхождаха от основната мисъл, какво не е по силитѣ на македонското население да изнесе самѣ на собственитѣ си плѣщи освободителното дѣло. Боевитѣ кадри на македонския народ прѣз оная епоха не бѣха въ състояние да заемат и задържат политическата власт, тъй като наличнитѣ турски военни сили лесно можеха да се справят съ въоръжения протестъ на македонското население. Върховиститѣ, прочее, разчитаха изключително на интервенцията на великитѣ сили, прѣко заинтересовани въ работитѣ на близкия Изтокъ, за да се намѣсятъ въ полза на македонската кауза, когато се даде за това достатъчно сериозен поводъ за една ефикасна намѣса отъ тѣхна страна. Привърженицитѣ на върховизма възлагаха тази надежда на Джумайското въстание. Събитията, които последваха това движение опровергаха най-категорично значението на върховизма, като политическа доктрина, способна да наложи разрѣшението на заплетения македонски въпросъ. Разбира се и Илинденската епична борба не бѣ въ състояние да разрѣши македонския про-

блемъ. Защото, въ основата си, и тази борба не бѣ далечъ отъ идилията да вѣрва и се надѣва въ интервенцията на меродавитѣ свѣтовни фактори въ полза на македонската кауза. Ние нѣмаме за целъ да подлагаме на обществена прѣцѣнка македонското освободително движение отъ началото на настоящето столѣтие. Направихме само едно заключително обяснение на горния фактъ за да хвърлимъ що годѣ свѣтлина върху върховизма, като политическа концепция, къмъ който се числѣше като активенъ и дѣенъ сподвижникъ *Димитръ Атанасовъ Думбалаковъ*. И въ това си качество, той взе най-живо участие въ Джумайското въстание, като особено се отличи въ боеветѣ при *Паринъ връхъ*, *Сънокосъ* и *Бистрица*.

Слѣдъ неуспѣха на Джумайското движение, настѣпи известно разочарование въ послѣдователитѣ на върховизма, безъ обаче, да повлияе това положение на настроението на неговите идеолози. Послѣднитѣ се счетоха прѣдопрѣдѣлени отъ съдбата да играятъ ръководна роля въ освободителното движение и оспорваха на вѣтрѣшнитѣ дѣйци не само монополна даже и приоритета на истински

народни водѣчи, за каквито послѣднитѣ искаха да минатъ. По този начинъ върховизма влѣзе въ откритъ конфликтъ съ вѣтрѣшната революционна организация, печалнитѣ послѣдствия отъ което най-релиефно се изтъкна въ оная братоубийствена борба, която можеше да рава само враговетѣ на македонската кауза и спомена отъ която е още прѣсентъ, за да има нужда да се спираме повече сега върху нея. Ще забѣлжимъ, обаче, че за създаването на една по голѣма търпимостъ и мекота въ отношенията на враждующитѣ двѣ македонски организации непрѣстанно работиха *Димитръ Атанасовъ* и *Петъръ Дървинговъ* съ оная настойчивостъ и убѣдителностъ, благодарение на които най-сетне благоразумието надделя надъ суетното шеславие и се тури край на тая кръвополитна борба чрѣзъ доброволното оттегляне на върховиститѣ отъ политическата сцена.

Илинденското въстание прѣзъ лѣтото на 1903 г. завари димитръ като войвода на една голѣма чета, която се движеше въ Разлога. Слѣдъ конгреса при с. Пиринъ, на 1 септември 1902 год. той бива назначенъ за началникъ

на Неврокопския отрядъ И прѣзъ паметнитѣ дни на 15, 16 и 17 септември сжщата година, той на чело на верния си и прѣданъ отрядъ, води ожесточенитѣ боеве при Кременъ и Обидинъ, чиито турски гарнизони успѣ да прогони и разбие.

По-сетне, прѣзъ Балканската война, когато се сформирова Македоно Одринското опълчение, той биде щастливъ да се постави на чело на своитѣ съграждани и съселани отъ *Солунската дружина*, която води той отъ побѣда къмъ побѣда прѣзъ врѣме на ожесточенитѣ боеве при Малгара и Шаръкъой, дѣто македонскитѣ legioneri увѣнчаха челата си съ неуведаемата слава на българското опълчение при Шипка!

А прѣзъ лѣтото на слѣдующата година, когато съюзницитѣ сѣрби и гърци изневѣриха на насъ, българите и се отпочна междусъюзническата война, на македоно одринското опълчение, калено вече въ епичнитѣ борби при Булаиръ, се падна тежката задача да брани укрѣпенитѣ позиции на сѣрбитѣ при Султанъ-тепе. Нито материалнитѣ сили на опълчението, нито общата обстановка, позволяваха илюзията да се изтикатъ сѣрбскитѣ войски

отъ солиднитѣ имъ позиции. При все това, *Димитръ* на чело на вѣрната си Солунска дружина, слѣдъ упоритъ и ожесточенъ бой, при който загинаха безброй достойни македонски синове, успѣ да овладѣе върха *Емирица*, най-упорния пунктъ на позицията при Султанъ-тепе. И когато послѣдва по-сетне общото отстъпление на българскитѣ войски, на македоно-одринското опълчение се падна тежката участъ да води ариергарднитѣ боеве, които дадоха възможностъ на българската армия да излѣзе съ честъ и достойнство отъ тѣхния обрѣчъ, въ който бѣха я втинали подавяющитѣ грамадни армии на нейнитѣ противници. Въ тия боеве взеха най-живо участие Солунчани, на чело съ своя всеобщоуважаванъ началникъ *Димитръ*, като особено се отличиха въ поеветѣ при *Поникла*, *Дулица* и *Повиенъ*.

А прѣзъ общоевропейската война димитръ командувахе 2-ра дружина отъ 3-ти Македонски полкъ. Съ каква дѣтска радостъ съ какви бащински грижи се зае той съ подготовката на своитѣ „момчета“ както обичаше той да именува македонскитѣ legioneri, които се бѣха стекли масово въ Пловдивъ при сформироването на 3-ти

македонски полкъ. Димитръ сияешъ отъ щастливата мисълъ, че е настѣпилъ най-сетне вѣховния моментъ, когато ще трѣбва веднажъ за винаги да се тури край на безкрайнитѣ мъки и терзанияна клетия македонски народъ! Уви, той не дочака развоя на събитията. Защото френския снарядъ прониза стоманенитѣ гърди на легендарния македонски революционеръ *Димитръ Атанасовъ Думбалаковъ*! На 1-ви ноември 1915 година при с. Хозуратъ, при устието на р. Черна, падна убитъ, съ вѣчната усмивка на уста, забравимия ни и скѣпъ другаръ димитръ, за да заживѣе отново въ душата и въ сѣрдцата ни, защото *Тозъ, който падне въ бой за свобода, Той не умира!*

И днесъ Велешани, които прибраха съ подобающитѣ почести тленнитѣ останки на *Димитръ Атанасовъ Думбалаковъ*, редовно посещаватъ пресния неговъ гробъ въ черковния дворъ на „Св. Пантелеймонъ“, отправяйки тайнствени молитви къмъ македонския Богъ да приеме въ своитѣ вселения великана на македонската освободителна борба, прѣдъ величавитѣ дѣла на които ние почитателно се прѣкланяме.